

Ресурсен център Европа

С подкрепата на
програма "Еразъм+"
на Европейския съюз

07 декември 2021

БЪДЕЩЕТО НА ЕВРОПА – ПОГЛЕД ОТ ГЕРМАНИЯ

THE FUTURE OF EUROPE - A VIEW FROM GERMANY

проф. д-р ИНГРИД ШИКОВА,
Катедра „Европеистика“,
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Abstract

In this brief analysis, we will try to present the position of the new ruling coalition in Germany on the future of the European Union. The conclusion drawn from this brief analysis of the European elements in the coalition agreement between the three German parties that will rule Germany is that the new government will be pro-European, more decisive and more firm in the compliance. the rule of law and respect for European values, as well as a relatively flexible position on the future of debt rules. The idea of creating a "European federal state" is of the greatest interest.

Германия - най-голямата държава в Европейския съюз има ново коалиционно правителство, съставено от **социалдемократи, зелени** и **либерали**.

След 16 годишно управление на християн-демократите и умело ръководство на канцлера Ангела Меркел, Германия е в ръцете на трио от партии Германската социалдемократическа партия, Съюз 90/Зелени и Свободната демократическа

партия. Новият канцлер се казва **Олаф Шолц** и поема кормилото на страната след двумесечни дискусии между бъдещите коалиционни пратньори.

Кратък анализ на позицията на новата управляваща коалиция в Германия по отношение на бъдещето на Европейския съюз.

Спокойният и неконфронтационен подход на **Ангела Меркел** помагаше за намиране на общите интереси и за преодоляване на противоречията в Европейския съюз. Меркел успя да преведе Германия и Европа през множество кризи – финансова, икономическа, социална, имиграционна, здравна, Брекзит. Много от нейните критици смятат, обаче, че тя не е успяла да реши редица проблеми и оставя на наследника си предизвикателства на много фронтове.

В тази връзка възниква въпросът: Ще продължи ли новото коалиционно правителство на Германия подхода на Меркел към европейските въпроси? Все още е рано за задълбочени анализи, тъй като те могат да се появят след като новото германско правителство и новият канцлер започнат активната си дейност.

Засега това, което би могло да послужи като основа за анализ на евентуалното поведение на Германия по отношение на европейските въпроси е **коалиционното споразумение**, сключено между трите партии.

Ето някои от най-важните елементи от това споразумение, които се отнасят до темата Европа.

➤ В споразумението се подчертава че Германия има "**специална отговорност**" да служи на Европа, което би трябвало да потвърждава проевропейската ангажираност на страната и нейната мисия като **мотор на европейската интеграция**. Дали обаче това, което новата коалиция влага в „специалната отговорност към Европа“ се припокрива със схващането на Ангела Меркел и правителството на християндемократите е рано да се каже.

➤ В споразумението се отбелязва, че Конференцията за бъдещето на Европа – „трябва да доведе до конституционен конвент и по-нататъшното развитие на **федерална европейска държава**“. Но дали тази позиция би се приела радушно от всички държави членки на ЕС или би довела до разделянето на Европейския съюз на федерално ядро и хлабава периферия? Още много въпроси съществуват около тази теза – кои държави биха били участници в една европейска федерация? Най-вероятно това биха били държавите от еврозоната, но е възможно кръгът да се ограничи например до страните-основателки.

➤ Най-силно впечатление в коалиционното споразумение прави амбициозната цел за **преразглеждане на Договора за ЕС и на Договора за функциониране на ЕС** – тема, която предизвиква смесени реакции сред държавите членки. Коалицията отива дори по-далеч споменавайки в споразумението дума, която често е избягвана - федерация.

Сложността и несигурността от преразглеждането на съществуващите европейски договори се осъзнава напълно от новото германско ръководство. Това става ясно и от изказването на Удо Булман, който водеше коалиционните преговори по европейските въпроси от страна на социалдемократите: „Предложението е силен „сигнал“ за това как трите коалиционни партии искат да развият Съюза по-нататък. Необходими са допълнителни стъпки за интеграция, тъй като времето го изисква и хората го очакват. Въпреки че ще е дълъг и труден

път да привлечем всички държави членки към започването на учредителен процес за Европа, коалицията ще се възползва от потенциала на съществуващите процедури. Например, в области, в които това вече е възможно, искаме да използваме вземането на решения с квалифицираното мнозинство в Съвета”.

➤ Друг важен извод, който може да се направи от тона на коалиционното споразумение е, че има вероятност „мекотата“ и дипломатичността на Ангела Меркел да бъдат заменени с **много по-твърд тон към държавите членки на ЕС, които нарушават върховенството на правото и европейските ценности**, записани в Договора за Европейския съюз. Текст в споразумението призовава за по-твърда позиция на Европейската комисия, която „да използва съществуващите инструменти за върховенство на закона по-последователно и своевременно”. Още по-ясно изпъква този по-твърд подход в изявлението, че Германия ще одобри плащането на средства на ЕС за възстановяване от пандемия на тези страни, само ако са осигурени предпоставки като например независима съдебна система.

➤ Позицията на коалицията относно **правилата за дълга на Европейския съюз**, който бе поет чрез Фонда за възстановяване (Next Generation EU Fund) може да бъде определена като **балансирана**. Общеизвестно е, че правилата на ЕС относно дълга и дефицитите бяха временно облекчени по време на пандемията, за да се подпомогне стабилизирането на икономиката. В коалиционното споразумение от една страна се потвърждава, че фискалните правила могат да бъдат „доразвити”, за да се осигури растеж, да се запази устойчивостта на дълга и да се насърчат зелени инвестиции, но от друга страна се подчертава, че Фондът за възстановяване в размер на 750 млрд. евро е „инструмент, ограничен във времето и размера”. Това води до извода, че коалицията едва ли ще се съгласи на трайно обединяване на дългови инструменти, както и до известна неяснота дали Германия би подкрепила нов общ заем по подобие на Фонда за възстановяване (Next Generation EU Fund). Заключение, което се налага е, че е твърде вероятно Германия да има гъвкава позиция и да действа в зависимост от конкретната ситуация, но при всички случаи със съзнанието, че страната носи „специалната отговорност” еврозоната да бъде стабилна. По тази тема държавите от така наречената „пестелива четворка” – Дания, Нидерландия, Швеция и Австрия, едва ли ще приветстват поемането на нов общ дълг и евентуална гъвкава позиция.

➤ Що се отнася до **външната политика**, коалиционното споразумение предлага **да се премахне гласуването с единодушие и да се премине към вземането на решения с квалифицирано мнозинство**. Този въпрос също е твърде спорен, защото някои държави членки, особено по-малките, се опасяват, че ако решенията се вземат с квалифицирано мнозинство, няма да могат да защитят своите национални интереси в сферата на външната политика. Вероятно по тази причина в коалиционното споразумение се посочва, че трябва да бъде създаден механизъм, който да позволи на малките държави членки „да участват по подходящ начин“. Как би изглеждал подобен механизъм все още не е известно, но разногласията във външната политика, които са често явление в ЕС и водят до липсата на единна позиция по важни външнополитически въпроси, налагат сериозното обсъждане на темата за премахване на единодушието. Ще доведе ли обаче това до реалното прилагане на практика на решения във външната политика, с които някои от държавите членки не са съгласни, е трудно да се каже, но отговорът е по-скоро не.

➤ Не е пропусната и политиката в сферата на **отбраната**. Коалиционното споразумение посочва необходимостта от „**засилено сътрудничество между националните армии** на държавите членки на ЕС, които желаят да се интегрират, особено в обучението, способностите, операциите и оборудването“.

➤ Политиката по отношение на **миграцията** е една от важните теми, по които няма съгласие в Европейския съюз. В коалиционното споразумение е включено мнението за „**фундаментална реформа на европейската система за убежище**“.

➤ Коалиционното споразумение подчертава и ангажимента на Германия „към **обща европейска политика**“ спрямо **Обединеното кралство** и настоява за необходимостта от „пълно спазване на приетите споразумения“, особено на Протокола за Северна Ирландия. Всяко неспазване от британска страна, се казва в текста, трябва да доведе до „последователно прилагане на всички договорени мерки и контрамерки“.

➤ **По-твърд тон** се наблюдава и по отношение на **Китай**. В коалиционното споразумение се подчертава важността на правата на човека и волята на Германия да се противопостани на тяхното нарушаване от страна на Китай. В тази

връзка се подчертава, че на този етап подписаното инвестиционно споразумение между Европейския съюз и Китай не може да бъде ратифицирано.

➤ Интересна договорка, отнасяща се до **номирането на бъдещия председател на Европейската комисия** също е включена в коалиционното споразумение. Както е известно, настоящият председател на Европейската комисия Урсула фон дер Лайен е от Християндемократическия съюз – партията, която ще бъде в опозиция. Това поставя под въпрос втори мандат на Урсула фон дер Лайен, още повече, че според споразумението правото да номинират следващия еврокомисар от Германия ще принадлежи на партията на Зелените. Добавено е обаче едно допълнение „ако председателят на Комисията не е от Германия“, което води до разсъждението, че втори мандат на Урсула фон дер Лайен е възможен в зависимост от обстоятелствата. Тук следва да се подчертае, че новата коалиция поддържа мнението изборът на председател на Европейската комисия да се осъществява чрез т.нар. „Шпиценкандидат / Spitzenkandidat. Призивът за общо европейско избирателно право, което да включва транснационални листи с кандидати, като победителят - водещ кандидат да бъде избран за президент на Европейската комисия теоретично би могъл да осигури втори мандат на Урсула фон дер Лайен, ако тази система бъде приета. Но следва да се има предвид, че този модел не среща одобрение от всички държави членки и от всички партии, които участват в изборите. Управляващата коалиция предлага също да се заздравя Европейския парламент, като му даде правото да инициира законодателство, привилегия, която в момента е запазена само за Европейската комисия.

Заклучението, което се налага от този кратък анализ на европейските елементи в коалиционното споразумение между трите немски партии, които ще управляват Германия, е че **новото правителство ще бъде про-европейско**, ще има **по-решително** поведение и **по-твърд тон** по отношение на спазването на закона и съблюдаване на европейските ценности, както и сравнително гъвкава позиция във връзка с бъдещето на дълговите правила. Най-голям интерес буди идеята за създаването на **„европейска федерална държава“**, но какво точно може да се очаква на практика е все още рано да се твърди категорично.

От текста на коалиционното споразумение вероятно ще бъдат доволни и държавите, които настояват за реформа на фискалните правила и на Пакта за стабилност и растеж на ЕС - например Италия и Испания. Германия ще подкрепи и „европейско презастраховане на националните схеми за гарантиране на депозитите“ като част от пакета за банковия съюз.

идеите в коалиционното споразумение се споделят от френския президент Еманюел Макрон.

„Суверенна Европа е ключът към нашата външна политика. Като икономически силна и най-населена страна в сърцето на Европа, нашата мисия е да дадем възможност, да насърчаваме и напредваме като суверенна Европа“, казва Олаф Шолц.

„Европа сама може да гарантира истински суверенитет, тоест способността ни да съществуваме в днешния свят, за да защитаваме нашите ценности и интереси. Трябва да се изгради европейски суверенитет и има необходимост да го изградим.“ - твърди Еманюел Макрон. Стратегическият суверенитет, транс-националните листи за европейските избори, засилване на ролята на ЕС като глобален актьор и на общата външна политика на Съюза, механизмът за корекция на въглеродните емисии на границите, са само част от въпросите, по които Франция ще намери подкрепа в лицето на новото германско правителство.

Ще успеят ли, обаче Франция и Германия да използват пълноценно Конференцията за бъдещето на Европа като отправна точка за реформиране на ЕС и то в посока на развитието на пълноценна европейска федерация? Това е въпрос, чийто евентуален и твърде условен отговор можем да очакваме след президентските избори във Франция.

Естественият въпрос, който възниква тук е как ще заработи **френско- немският мотор на европейската интеграция**. Отговорът на този въпрос е по-скоро оптимистичен – част от

Ще се стигне ли до нов договор, всички държави ли ще участват в него, ще бъдем ли свидетели на диференцирана интеграция с ядро и периферия – още много подобни въпроси за бъдещето на Европейския съюз чакат отговор от политиците. **Да се надяваме, че ще бъдат далновидни и мъдри, каквито бяха бащите-основатели.**

